Academic Article

นโยบายประชานิยมกับการจัดการความต้องการทางสังคม

Populism Policy and Management of Social Needs

พระครูสุจิตพัฒนพิธาน[1]

Phrakhru Sujitphatnaphithan

พระพินิจ ธีรภทฺโท[2]

Phra Pinit Treeraputto

พนมพร เมฆพัฒน์[3]

Phanomphon Mekphat

บุญเตือน ทรัพย์เพชร[4]

Boontuan Sapphet

Article History

Received: October 7, 2023

Revised: April 10, 2024

Accepted: June 10, 2024

[1] หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Bachelor of Arts Program in Buddhist Management, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: som_pong2502@outlook.ac.th

[2] หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Bachelor of Arts Program in Buddhist Management, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: pinit_juk999@outlook.co.th

[3] หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Bachelor of Arts Program in Buddhist Management, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: nuy2515@windowslive.com

[4] หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Bachelor of Arts Program in Buddhist Management, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: boontaun.sap@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจุบันสังคมเศรษฐกิจและการเมืองขาดสมดุลในการพัฒนาเกิดวิกฤติระหว่างสถาบัน โดยเฉพาะสถาบันทางการเมืองที่เป็นกลไกสำคัญในกระบวนการบริหารพัฒนาประเทศจากนโยบายที่กำหนดและแถลงต่อรัฐสภาภายใต้นโยบายประชานิยมที่องค์กรภาครัฐนำไปสู่ประชาชนจากเสียงส่วนมากของความต้องการทางสังคมที่ทุ่มเทคะแนนเสียงในการเลือกตั้งบนความคาดหวังและนิยมชมชอบ ในบทความนี้ จึงต้องการเสนอแนวคิดในการกำหนดนโยบายประชานิยมโดยสถาบันทางการเมืองไม่ควรมองข้ามในประเด็นกระบวนการจัดการความต้องการทางสังคมควบคู่ไปด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการจัดการความต้องการของสังคม โดยมิให้รัฐมุ่งใช้อำนาจแต่เพียงฝ่ายเดียวในกระบวนการนโยบายสาธารณะจากจุดอ่อนของความต้องการอันไม่มีที่สิ้นสุดของมนุษย์ โดยการศึกษานโยบายประชานิยมในรูปแบบต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นกระแสความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ตามทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ในขั้นกายภาพเป็นพื้นฐานสำคัญจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 อันเป็นจุดเริ่มต้นและสร้างความเข้มแข็งให้กับนโยบายประชานิยมจึงเป็นที่มาของกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อควบคุมกำกับนโยบายประชานิยมในปัจจุบัน และการจัดการความต้องการทางสังคม ในมุมมองของรัฐภายใต้สังคมวัตถุนิยมและบริโภคนิยมปัจจุบัน และมุมมองของสังคมในการสร้างความเข้าใจกับการจัดการความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนอง เพื่อหาจุดศูนย์กลางระหว่างนโยบายประชานิยมกับความต้องการของสังคม ลดความคาดหวังและความเห็นต่าง โดยมีข้อค้นพบที่สำคัญในกระบวนการจัดการความต้องการทางสังคมที่ประกอบด้วย การสื่อสาร การพัฒนาระบบกลไก การติดตามผล การทำงานเป็นทีม นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ การประเมินการผลและการจัดการการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ: *นโยบายประชานิยม การจัดการความต้องการทางสังคม*

Abstract

At present, the social, economic and political development is unbalanced, and there is an inter-agency crisis. Especially, political institutions, as an important mechanism in the process of national development management, guide the people from the policies formulated by government organizations under populist policies and statements issued to parliament, from the majority voices of social needs, and vote for expectations and populism in elections. Therefore, this paper wants to put forward the idea that political institutions should formulate populist policies, which should not be ignored in the process of managing social needs. Its purpose is to study the management mode and process of social needs, rather than the state unilaterally exercising power in the process of public policy from the

weakness of unlimited human needs. In 1997, as the starting point and strengthening of populist policies, various laws were used to regulate current populist policies and manage social needs. From the national perspective, from the current materialistic and consumerist society and society, an understanding of unmet needs management was established, so as to find a central point between populist policies and social needs, reduce differences of expectations and opinions, and achieve important results in the process of social demand management, including communication, system development and follow-up mechanism.

Keywords: *Populism Policy, Management Social Need*

บทนำ

ในโลกแห่งความเป็นจริงมนุษย์ไม่สามารถอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยวลำพัง มีรูปแบบและลักษณะของการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือสังคม และประการที่สำคัญที่สุด คือ มนุษย์มีความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด ภายใต้หลักการทางพระพุทธศาสนาอันประกอบด้วยความรัก โลภ โกรธ หลง ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงมีจุดอ่อนที่สำคัญและส่งผลต่อสิ่งเร้าภายใต้อำนาจของกิเลสและตัณหาที่ลายล้อมอยู่ภายในจิตใจของผู้ที่อยู่ในฐานะปุถุชนคนธรรมดา ดังในพระสุตตันตปิฎก อิจฉาสูตร สังยุตตนิกาย สคาถวรรค เทวดาได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า “โลกถูกอะไรผูกไว้ กำจัดอะไรจึงจะหลุดพ้น ละอะไร จึงตัดเครื่องผูกได้ทุกอย่าง” พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “โลกอันความอยากผูกไว้ กำจัดความอยากได้ จึงหลุดพ้น ละความอยากได้ ก็ตัดเครื่องผูกได้โดยประการทั้งปวง” (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) จากบทสนทนาถามตอบนี้จึงเป็นจุดอ่อนสำคัญที่ใช้ในการกำหนดนโยบายสาธารณะหาเสียงเรียกคะแนนจนกลายเป็นนโยบายประชานิยมที่ได้รับความนิยมจากสังคมในปัจจุบันอย่างท่วมท้น ด้วยการหว่านแหกระแสนิยมสมัยใหม่ จากกระแสความต้องการทางสังคมควบคู่ไปกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและค่านิยมในแนวความคิดสมัยใหม่แบบเสรีนิยมประชาธิปไตยอย่างก้าวหน้า จนเกิดกลายเป็นกระแสการถกเถียงกันในประเด็นมุมมองสองด้าน คือ ด้านผลประโยชน์หรือด้านผลกระทบที่ส่งผลในภาพรวมกับการบริหารพัฒนาประเทศ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการกำหนดนโยบายประชานิยมจากความต้องการทางสังคม โดยไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะประเด็นความเห็นต่างที่เป็นชนวนแห่งความขัดแย้งทางสังคมในปัจจุบัน

กลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศตามเจตจำนงของพรรคการเมืองในสถานภาพความเป็นรัฐบาลที่สามารถรวมเสียงข้างมาก กุมอำนาจในระบบรัฐสภา และการที่จะได้มาซึ่งเสียงข้างมากนั้นคงปฏิเสธ “นโยบายประชานิยม” ไม่ได้ โดยมีที่มาจากการนำเสนอนโยบายในรูปแบบของการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ จากพรรคการเมืองสู่ประชาชนผู้มี

สิทธิ์เลือกตั้งก่อนการลงคะแนนเสียง เพราะคะแนนเสียงที่ประชาชนมอบให้จากผลของการเลือกตั้งนั้นส่วนมากล้วนมาจากกระแสนิยมจากนโยบายเป็นสำคัญจากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมที่ส่งผลกระทบกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐในบทบาทสำคัญของการแก้ไขปัญหา จนทำให้นโยบายประชานิยมกลายเป็นกระแสหลักในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทนในปัจจุบัน เพราะพรรคการเมืองและนักการเมืองคือความคาดหวังของประชาชนในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนในระบบรัฐสภาจากนโยบายที่ตนชื่นชอบ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะจึงควรต้องให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของประเทศชาติ ควบคู่ไปกับการจัดการทางสังคมเพื่อความมั่นคงสืบไป

นโยบายประชานิยม

“ประชานิยม” (populism) มาจากภาษาละติน ซึ่งคำว่า “populus” แปลว่า “ประชาชน” ความหมายจากคำนิยามจึงมีขอบเขตกว้างมาก ซึ่งมีลักษณะการแปลความตามรูปแบบเพื่อเป็นการประยุกต์ใช้ในแง่มุมต่าง ๆ ทางความคิดหรือเป็นรูปแบบหนึ่งในกระบวนการขับเคลื่อนทางการเมือง หรืออีกความหมายหนึ่งมีมุมมองว่าเป็นสวัสดิการที่จะพึงมีพึงให้แก่ประชาชน เพราะหากโดยทั่วไปแล้ว “ประชานิยม” มักจะเป็นคำพูดที่ให้ความตระหนักแก่กลุ่มคนจำเพาะเจาะจงในบางกลุ่มของสังคมเท่านั้น นั่นคือ กลุ่มสามัญชน คนชั้นล่าง ในประเทศไทยเรียกว่า “ชนชั้นรากหญ้า” ในมุมมองนี้จึงเป็นการให้ความสำคัญกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเพราะมีจำนวนมากและกระจายตัวในทุกพื้นที่ เพื่อมุ่งหวังในคะแนนและความนิยมที่จะได้รับจากการตอบสนองของกลุ่มคนทั่วไปในสังคมนี้ด้วย (Laothamatas, 2006)

“ประชานิยม” สามารถจำแนกออกเป็น 5 ความหมาย คือ 1) ประชานิยมในรัสเซียและอเมริกา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มองว่าประชาชนสำคัญที่สุด 2) ประชานิยมในละตินอเมริกา มีนโยบายหลักในการให้ความสงเคราะห์แก่คนยากจน เพื่อใช้เป็นฐานเสียงทางการเมือง มุ่งเน้นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับประชาชน 3) ประชานิยมในประเทศตะวันตก คือ การเมืองที่มีพรรคการเมืองได้รับความสนับสนุนจากสามัญชนจากการชื่นชอบในนโยบายหรือมีอุดมการณ์ที่ตรงกัน 4) ประชานิยมในฐานะแนวทางการพัฒนา แนวคิดการพัฒนาที่เน้นภาคชนบท ภาคเกษตร และ 5) ประชานิยม คือการให้ความสำคัญหรือให้คุณค่าแก่ประชาชน คือ การเมืองที่ให้คุณค่าแก่ประชาชน การเมืองที่เห็นความสำคัญของประชาชนทั่วไป (Mooksong, 2023)

ประชานิยมแบบบ้าน ๆ คือ นโยบายที่ฝ่ายการเมืองเอาใจ ผูกใจ ให้นิยมชื่นชอบเพื่อเอามาเป็นหัวคะแนน มาเป็นฐานเสียงในการค้ำจุนอำนาจทางการเมืองของตน ซึ่งพัฒนาจากการซื้อ การจ้าง การแจกเงิน แจกสิ่งของ (แจกจริง) ภายหลังต่อมามีกติกาห้ามแจก เพราะเป็นการจูงใจคนที่ไม่ถูกต้องเอาเปรียบกันเป็นการทุจริต ต่อมาก็มีเทคนิคต่าง ๆ ในรูปแบบการช่วยเหลือเอื้อประโยชน์ต่าง ๆ (Siamrath Online, 2023)

ประชานิยมในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์มองว่า เป็นนโยบายด้านอุปสงค์ที่มุ่งเน้นเพื่อกระตุ้นการบริโภคระยะสั้นในรูปแบบของการยัดเงินใส่มือประชาชน ซึ่งมีความแตกต่างจากนโยบายด้านอุปทาน เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

การยกระดับการศึกษาและพัฒนาทุนมนุษย์ เป็นต้น เพื่อเป็นฐานรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Eingkasit, 2023)

ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะมีแนวคิดพื้นฐานที่ว่า คนทุกคนเป็นคนเห็นแก่ตัว ต้องการแสวงหาประโยชน์สูงสุดเฉพาะตน ทางเลือกสาธารณะ จึงเสนอสิ่งจูงใจ (incentives) เน้นการสร้างสิ่งจูงใจทางบวก (positive incentives) ยิ่งมีสิ่งจูงใจทางบวกมากเท่าไร ประชาชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐมากเท่านั้น ทางเลือกสาธารณะ ต้องจัดระบบการบริการให้ประชาชนมีทางออกหรือทางเลือกในการใช้บริการสาธารณะ เช่นมีความสะดวก มีความเสมอภาค มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใสสุจริต เกิดความพึงพอใจ ประหยัดค่าใช้จ่ายของประชาชน สร้างรายได้แฝงให้ประชาชน ดังนั้น รัฐจึงควรจัดให้มีระบบการรับฟังเสียง (voice) ของประชาชน เพื่อรับทราบความต้องการของประชาชน ในขณะเดียวกันต้องกระจายข่าวสารของรัฐให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง (Kenaphoom, 2018)

จากนโยบายประชานิยม สรุปได้ว่า สวัสดิการที่พรรคการเมืองจะมอบให้กับประชาสังคมหลังชนะการเลือกตั้งและสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ จากพื้นฐานความต้องการ ในลักษณะเชิงรูปธรรมมีการแจกเงิน ค่าแรง และนามธรรมมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย เป็นต้น เพื่อสร้างกระแสนิยมและความชอบให้เกิดขึ้นด้วยการผูกใจในสิ่งที่จะพึงได้เปรียบเสมือนการสร้างบารมีให้เกิดขึ้นจากกระแสปัญหาและความต้องการทางสังคม ในมุมมองของพรรคการเมืองมีความคุ้มค่าโดยที่ไม่ต้องใช้ทุนของตนเองในการขับเคลื่อนนโยบาย ในมุมมองของสังคมก็มีความคุ้มค่ากับคะแนนเสียงที่ให้ไปในลักษณะ win – win แต่ประเทศกลับต้องถูกเดิมพันในด้านเสถียรภาพของความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายประชานิยม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นจุดเริ่มต้นและเสริมอำนาจนโยบายประชานิยม ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง รัฐธรรมนูญทำให้ฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีมีอำนาจมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมส่วนมากฝ่ายบริหารมักเป็นรัฐบาลผสม ทำให้ไม่สามารถผลักดันนโยบายสำคัญต่าง ๆ ได้ ประการที่สอง รัฐธรรมนูญได้นำเอาระบบเลือกตั้งเป็นแบบบัญชีรายชื่อ (party list) ซึ่งใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้งเป็นครั้งแรก โดยระบบเลือกตั้งดังกล่าวเอื้อต่อการนำเสนอนโยบายในระดับประเทศ แทนนโยบายสร้างโครงสร้างพื้นฐาน (Tangkitwanit, 2015)

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดรูปแบบในการดำเนินการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้สมาชิกลงคะแนนให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น หรือให้งดเว้นลงคะแนนให้แก่ผู้ใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ 1) พรรคการเมืองให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม 2) พรรคการเมืองหลอกลวง บังคับ ขู่เข็ญ ใช้อิทธิพล ใส่ร้าย หรือจูงใจให้เข้าใจผิด และห้ามมิให้พรรคการเมืองหรือผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับ หรือให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดเพื่อให้สมาชิกผู้ใดลงสมัครหรือไม่ลงสมัครรับเลือก

การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่ใช้ในการประกาศโฆษณาให้คำนึงถึงความเห็นของสาขาพรรคการเมืองและตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด นโยบายใดที่ต้องใช้จ่ายเงิน การประกาศโฆษณานโยบายนั้น อย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้ 1) จำนวนเงินที่ต้องใช้ และที่มาของเงินในการดำเนินการ 2) ความคุ้มค่าและประโยชน์ของนโยบาย และ 3) ผลกระทบและความเสี่ยงของนโยบาย (Accompanying the Adoption of the Constitution on Political Industry, 2017)

พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 รัฐต้องดำเนินนโยบายการคลัง การจัดทำงบประมาณ การจัดหารายได้ การใช้จ่าย การบริหารการเงินการคลัง และการก่อหนี้ อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ ทั้งนี้ ตามหลักการรักษาเสถียรภาพและการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและหลักความเป็นธรรมในสังคมและต้องรักษาวินัยการเงินการคลังตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด คณะรัฐมนตรีต้องรักษาวินัยในกิจการที่เกี่ยวกับเงินแผ่นดินตามพระราชบัญญัตินี้อย่างเคร่งครัด ในการพิจารณาเรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายการคลัง การจัดทำงบประมาณ การจัดหารายได้ การใช้จ่าย การบริหารการเงินการคลัง และการก่อหนี้ คณะรัฐมนตรีต้องพิจารณาประโยชน์ที่รัฐหรือประชาชนจะได้รับ ความคุ้มค่าและภาระการเงินการคลังที่เกิดขึ้นแก่รัฐ รวมถึงความเสี่ยงและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่การเงินการคลังของรัฐอย่างรอบคอบ (State Fiscal Discipline Act, 2017)

จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายประชานิยม สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นต้นกำเนิดที่ทำให้นโยบายประชานิยมมีความเข้มแข็งจวบจนปัจจุบัน ถึงแม้จะมีการออกกฎหมายมากำกับก็ไม่สามารถสกัดกั้นพรรคการเมืองในการคิดหาและนำนโยบายประชานิยมมาใช้เป็นเครื่องมือในการหาเสียงเลือกตั้งได้ ซึ่งทั้งรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าวเป็นเพียงกรอบที่ใช้ในการควบคุมอย่างหลวม ๆ เพียงมุ่งเน้นไปในเรื่องของความคุ้มค่าจากการใช้ทรัพยากรของประเทศเท่านั้นกับผลจากการดำเนินงานที่เพียงแค่ให้บรรลุผลเท่านั้น โดยประการที่นโยบายประชานิยมกับยิ่งได้รับการตอบสนองมากยิ่งขึ้นจากการนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการหาคะแนนเสียงจากพื้นฐานจากความต้องการทางสังคมโดยพรรคการเมือง

การจัดการความต้องการทางสังคม

สังคมการเมืองยุคปัจจุบันมีลักษณะรัฐแบบพหุนิยม (pluralism) ที่เน้นว่ารัฐมิได้ผูกขาดอำนาจไว้เพียงส่วนเดียว แต่การใช้อำนาจรัฐในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ได้กระจายไปตามภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมโดยภาพรวม หรืออาจกล่าวได้ว่า สังคมปัจจุบันมีบริบทเป็น “สังคมเปิด” (open society) ทำให้สังคมมีวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น ซึ่งสะท้อนได้จากกระบวนการและวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วม ทำให้สังคมเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างอำนาจและการเมืองจากอุดมการณ์เดียวกันพัฒนาลักษณะจนเกิดเป็นการกระทำร่วมกันทางสังคม (collective action) ในรูปแบบของกลุ่มเกิดเป็นองค์กรและขบวนการทางสังคมที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (share interest) ในการจัดการความเคลื่อนไหวทางสังคมจึงเป็นกลไกและกระบวนการที่สำคัญ เพื่อให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างลงตัว ถึงแม้จะเกินความเคลื่อนไหว

ทางสังคมที่ไม่สามารถจะยุติลงได้ การจัดการนี้จึงเรียกว่า “การจัดการทางสังคม” (social management) เป็นแนวคิดใหม่หรือเป็น “ศาสตร์ใหม่” (Boonsuaykhwan, 2011)

ในบริบทของสังคมวัตถุนิยมบริโภคนิยมปัจจุบัน รัฐควรมีการจัดการความต้องการของสังคมที่เกิดขึ้นตามลักษณะและจุดมุ่งหมาย ดังนี้ 1) รัฐควรตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในปริมาณที่พอดี/พอเพียง 2) สังคมที่มีความต้องการที่มากเกินความพอดี จะเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ หรือตัณหา ซึ่งเกิดจากอวิชชา ควรพยายามตัดทิ้ง ลดละ หรือเปลี่ยนให้เป็นฉันทะ และ 3) รัฐควรพัฒนาค่านิยมของสังคมบนพื้นฐานของ ฉันทะ ให้เกิดแก่ประชาชนให้มากที่สุด (Hongthong, 2021)

บุคคลควรมีกระบวนการจัดการความต้องการของตนเองที่ไม่ได้รับการตอบสนอง 1) พัฒนารูปแบบเรียนรู้ที่จะอยู่กับความจริง ยอมรับความจริงโดยไม่นิ่งเฉย และพยายามมองหาหนทางที่จะช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ 2) ไม่เปรียบเทียบซึ่งจะทำให้จมปรักอยู่กับความทุกข์ใจจนไม่มีความสุขได้ และ 3) หาที่พึ่งทางจิตใจเพราะจิตใจที่เข้มแข็งจะช่วยให้มีพลังสู้และสามารถฝ่าฟันอุปสรรคได้ดียิ่งขึ้น (Sukwanit, 2023)

การพัฒนารูปแบบการจัดการความต้องการเป็นกระบวนการสำคัญของระบบ โดยเริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลเอกสาร วิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญ ติดตาม และควบคุมข้อกำหนดของโครงการ อาจรวมถึงมุมมองของการทำงานที่ไม่เกี่ยวกับเทคนิคและเป้าหมายหลัก เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายของโครงการ

กระบวนการจัดการความต้องการมีความสำคัญอย่างยิ่ง สามารถทำให้มั่นใจถึงความสอดคล้องต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ คุณลักษณะ และองค์ประกอบของการทำงาน ทำหน้าที่เสมือนกับเป็นพิมพ์เขียว ในการออกแบบ พัฒนา ทดสอบ และเป็นเครื่องมือควบคุมประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและลดอัตราการทำงานที่ซ้ำซ้อนได้ ไม่ให้เกิดการสูญเสียและช่วยลดความเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น (Visure, 2023) ตามลักษณะโครงการ ดังนี้

1) โครงการที่มีข้อกำหนดไม่ชัดเจนและไม่สมบูรณ์ อาจนำไปสู่ความเข้าใจที่ผิดพลาดและคาดเคลื่อนในเป้าหมายระหว่างสิ่งที่ทีมพัฒนาสร้างขึ้นและสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคาดหวังอย่างแท้จริง

โครงการจะต้องมีการสื่อสารอย่างละเอียดเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกัน และการทบทวนเพื่อให้แน่ใจว่าสิ่งที่ได้ร่วมกันกำหนดมีความชัดเจน เฉพาะเจาะจงและครอบคลุม ในรูปแบบของการบันทึกข้อกำหนดหรือข้อตกลง

2) โครงการที่มีการขยายขอบเขต เมื่อมีการเพิ่มคุณสมบัติและเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนา ฟังก์ชันการทำงาน หรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ โดยไม่มีการประเมินที่เหมาะสมหรือการพิจารณาผลกระทบต่อไทม์ไลน์และทรัพยากร อาจนำไปสู่ความล่าช้า และอาจนำไปสู่ความล้มเหลวได้

โครงการจะต้องมีการสร้างระบบกลไกการจัดการความเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพจากผลกระทบต่าง ๆ สามารถรักษาวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการดำเนินงานได้ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

3) โครงการที่มีการสื่อสารที่มีประสิทธิผลเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการความต้องการที่ประสบความสำเร็จ การสื่อสารที่ไม่ถูกต้องสามารถนำไปสู่ความเข้าใจผิด ข้อผิดพลาด และการทำงานที่ซ้ำซ้อนได้

โครงการจะต้องมีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้เพื่อที่จะสามารถอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร การประชุม การรายงานความคืบหน้าและการตรวจสอบ สร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นกับกระบวนการทำงานได้เป็นอย่างดี

4) โครงการที่มีความสามารถในการตรวจสอบและประเมินผลกระทบ เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อกำหนดในองค์ประกอบต่าง ๆ

โครงการสามารถพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้เพื่อสร้างความเชื่อมโยงของระบบกลไกต่าง ๆ ให้เกิดความชัดเจนระหว่างเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การติดตาม ประเมินผล และป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้

5) โครงการที่ไม่มีการบริหารการเปลี่ยนแปลง จะทำให้เกิดข้อผิดพลาด และนำไปสู่ความสับสนเสียหายได้

โครงการต้องจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง มีการพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน จะสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการจัดการทางสังคม สรุปได้ว่า สังคมปัจจุบันมีลักษณะเป็นสังคมเปิด มีรูปแบบของวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่อ้างถึงสิทธิเสรีภาพผสมผสานกับนวัตกรรมการสื่อสารแบบไร้พรหมแดนที่เจริญก้าวหน้าและง่ายต่อการเข้าถึง จึงทำให้สังคมเกิดการพัฒนาเป็นกลุ่มขบวนการที่มีความเข้มแข็งภายใต้อุดมการณ์และผลประโยชน์ร่วมกัน กระบวนการจัดการทางสังคมจึงเป็นระบบกลไก เพื่อสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นแก่สังคมให้สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างลงตัวตามทำนองคลองธรรมภายใต้กรอบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมที่ถูกกำหนดตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ให้สังคมเสียความมุ่งหวังและแตกแยก ในการจัดการความต้องการทางสังคมในมุมมองของพรรคการเมืองควรดำเนินการตามจุดมุ่งหมายของความต้องการนั้น ๆ ในลักษณะพอดีและพอเพียงเพื่อสร้างความเป็นธรรมและชอบธรรมให้เกิดขึ้น ให้สังคมเกิดความเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจนในมุมมองต่าง ๆ ร่วมกันในลักษณะของการสานประโยชน์ส่วนรวม

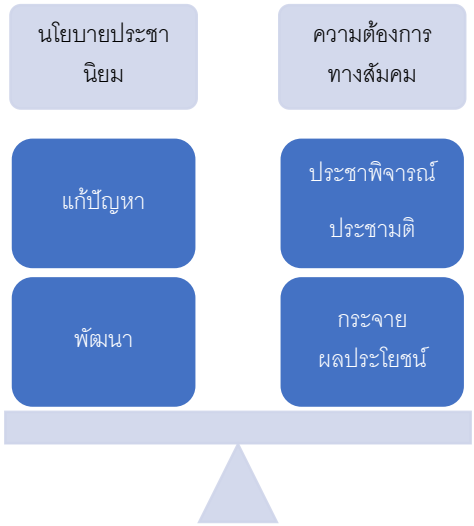
สรุป

ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและใช้รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีสถาบันทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย พรรคการเมือง นักการเมือง รัฐบาล ส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ฯ เป็นกลไกหลักในการกำหนดทิศทางการบริหารพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ พรรคการเมืองควรให้ความสำคัญกับกระบวนการกำหนดนโยบายประชานิยมควบคู่ไปกับการจัดการทางสังคม เพื่อให้เกิดสมดุลในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ฯ และการกระจายความทับซ้อนของผลประโยชน์ เพื่อลดช่องว่างของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พัฒนารูปแบบและกระบวนการกระจายทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ให้เกิดบรรทัดฐานของคุณธรรมจริยธรรมทางการเมืองการปกครอง และการบริหารงานภาครัฐ จากจุดเริ่มต้นของการกำหนดนโยบายสาธารณะโดยมิได้มุ่งหวังผลทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียวในรูปแบบ

การเมืองแบบสร้างสรรค์ระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน โดยมุ่งสู่เป้าหมายของการบริหารการพัฒนาประเทศออกจากลำดับประเทศกำลังพัฒนาก้าวสู่ประเทศพัฒนาแล้วและทำลายกำแพงอคติในมุมมองของอุดมการณ์ที่มีต่อกัน ด้วยการร่วมกันสานประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งสำคัญ ในการจัดการความต้องการเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองให้สร้างสรรค์เป็นกระบวนการป้องกันและจัดการความเสี่ยงเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ด้วยการสื่อสารให้ข้อมูลความจริงอย่างละเอียดครอบคลุมและครบถ้วน พัฒนารูปแบบ การกำกับติดตามและประเมินผล สร้างนวัตกรรมเครื่องมือการทำงานด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นกระบวนการประเมินความคาดหวังและการตอบสนองความต้องการ ในกระบวนการนโยบายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความชอบธรรมภายใต้กฎหมายที่กำหนด สร้างกระบวนการรับรู้และเข้าใจ เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนเกิดเป็นมุมมองประชานิยมสมัยใหม่จากกระบวนการจัดการความต้องการทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานโยบายประชานิยมกับการจัดการความต้องการทางสังคม ทำให้ทราบรูปแบบ เป้าหมายและพลังของนโยบายประชานิยม จากการที่พรรคการเมืองใช้นโยบายประชานิยม เพื่อสร้างกระแสนิยมของสังคม ด้วยการอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับประชาชนในนโยบายที่ชื่นชอบและตรงตามอุดมการณ์เดียวกัน โดยมุ่งเน้นด้านอุปสงค์ในการกระตุ้นเศรษฐกิจพื้นฐานมากกว่าด้านอุปทานของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ นโยบายประชานิยมเริ่มมีความเข้มแข็งและรุ่งเรืองในปี พ.ศ. 2540 นักการเมืองและพรรคการเมืองนำนโยบายประชานิยมมาสร้างอำนาจต่อรองทางการเมืองจนเป็นที่มาแห่งการเกิดขึ้นของกฎหมายควบคุมการใช้นโยบายประชานิยมในยุคต่อมา สำหรับประเทศไทยในการกำหนดนโยบายประชานิยมปัจจุบัน ควรให้ความสำคัญกับการจัดการความต้องการทางสังคมควบคู่ไป พร้อมกันในรูปแบบของการประชาพิจารณ์และประชามติจากประชาชนทุกกลุ่มของสังคมและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาความสมดุลและความชอบธรรมระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับผู้รับผลประโยชน์จากนโยบายตลอดจนผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากนโยบายก่อนที่จะถูกกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะ เพื่อเป็นกรอบแห่งการกำหนดนโยบายภายใต้ขอบเขตและข้อจำกัดต่าง ๆ ป้องกันความเห็นต่างและความแตกแยกทางสังคม

ภาพที่ 1 นโยบายประชานิยมและความต้องการทางสังคม

บรรณานุกรม

Accompanying the Adoption of the Constitution on Political Industry 2017. (2017, October 7). *Rātchakitčhānubēksā* [RoyalThai Government Gazette], *34*(105A), 18-19.

Boonsuaykhwan, R. (2011). Kānčhatkān thāng sangkhom: Sangkhroḥ nǣokhit phūa kān ʻathibāi kānčhatkān klum ʻongkoḥn prachāchon nai sangkhom chonnabot Thaisocial management: [Synthesizing concepts for explaining management. People's organizations in Thai rural society]. *Journal of Humanities and Social Sciences, 3*(2), 167-200.

Eingkasit, R. (2023). Nāna ̄that na toḥ ʻon yo ̄bāi pracha ̄niyom [Various views on populist policy]. Retrieved February 25, 2024, from https://themomentum.co/econcrunch-populism/

Hongthong, N. (2021). Wikhroḥ khwāmtoḥngkān khoḥng mat̄ lo ̄nai mummoḥng khoḥng phra phut sātsana ̄[An analysis of Maslow’s concept of human’s needs through a Buddhist perspective]. *Pranidhana Journal, 17*(2), 121-151.

Kenaphoom. S. (2018). Krabūan that thāng lūak sāthārana [Public choice paradigm]. *Humanities and Social Sciences Journal Ubon Ratchathani Rajabhat University, 9*(2), 92-104.

Laothamatas, A. (2006). *Thaksin - prachā niyom* [Thaksin-populism]. Bangkok: Matichon Publishing House.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Phra traipidok chabap phasā Thai* [Tripitaka, Thai version]. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Mooksong. C. (2023). Nayobāi prachā niyom [Populist policy]. Retrieved October 1, 2023, from http://wiki.kpi.ac.th/index.php

Siamrath Online. (2023). Prachā niyom Thai thī nūainai [Tired of Thai populism]. Retrieved October 1, 2023, from https://siamrath.co.th/n/442535

State Fiscal Discipline Act 2017. (2017, April 19). *Ratchakitchānubeksā* [Royal Thai Government Gazette], *135*(27A), 3.

Sukwanit, N. (2023). Khwām khaochai wā thammai khon rao thưng mī khwām tọngkān tā ngọkan phān Maslow s hierarchy of needs [Understanding why people have different needs through Maslow's hierarchy of needs]. Retrieved October 1, 2023, from https://www.istrong.co/single-post/maslow-s-hierarchy-of-needs.

Tangkitwanit. S. (2015). *Wikrittikān prachāthipatai prachā niyom læ thāng ʻọk thī pen prachāthipatai* [Democracy crisis populism and democratic solutions]. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.

Visure. (2023). Kānchatkān khwāmtọngkān: Khwām thāthāi læ næothāng kækhai [Demand Management: Challenges and solutions]. Retrieved October 1, 2003, from https://visuresolutions.com/th/blog/whitepaper/requirements-management-challenges-and-solutions/